

Βιβλίο 1. Κεφάλαιο 31

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

1. Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι η εμπλοκή σε πολεμική αναμέτρηση αναγκάζει τους αντιπάλους να αναζητούν όλο και πιο ισχυρά στηρίγματα και να επιδιώκουν συμμαχίες, για να εξασφαλίσουν την υπεροχή απέναντι στον αντίπαλο ή να αποφύγουν την ήττα.
2. Να κατανοήσουν ότι οι ενέργειες του ενός ή του άλλου αντιπάλου καθορίζονται όχι μόνο από τους αντικειμενικούς τους σκοπούς, αλλά και από συναισθήματα όπως οργή και φόβος.
3. Να αντιληφθούν τους λόγους για τους οποίους οι Κερκυραίοι απευθύνθηκαν προς τους Αθηναίους, για να ζητήσουν βοήθεια και να κατανοήσουν το τίμημα της ουδετερότητας στην εξωτερική πολιτική.

1. Παραδείγματα ερμηνευτικών ερωτήσεων

Ερωτήσεις ανοικτού τύπου

A. Ελεύθερης ανάπτυξης

1. Να συσχετίσετε τις αποφάσεις και τις ενέργειες των Κορινθίων με αυτές και Κερκυραίων και να γράψετε ποια σχέση υπάρχει μεταξύ τους.
2. *ὄργῃ φέροντες*: Να αναλύσετε τις αιτίες που προκάλεσαν αυτή τη συναισθηματική φόρτιση στους Κορινθίους.
3. Η Κόρινθος, σύμφωνα με τα στοιχεία του Θουκυδίδη, στρατολογήσε κωπηλάτες από όλες τις ελληνικές πόλεις. Θα μπορούσε να θεωρήσει κανείς ότι, μεταξύ άλλων, και πόλεις που ανήκαν στην Αθηναϊκή συμμαχία βοηθούσαν με αυτό τον τρόπο την Κόρινθο εναντίον της Κέρκυρας;
4. Να αναλύσετε τους λόγους που ανάγκασαν τους Κερκυραίους να επιδιώξουν τη συμμαχία και τη βοήθεια της Αθήνας.
5. Να σημειώσετε ποιες ήταν οι συνέπειες της επιλογής των Κερκυραίων να μην ενταχθούν, τουλάχιστον μέχρι το 433 π.Χ., σε καμιά από τις δυο μεγάλες συμμαχίες της εποχής τους.

6. Να γράψετε αν η κίνηση της Κέρκυρας να ζητήσει την ένταξή της στην Αθηναϊκή συμμαχία ήταν αναμενόμενη και προβλέψιμη από τους Κορινθίους ή όχι. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας⁵¹.
7. Να σταθμίσετε, σύμφωνα με τα μέχρι τώρα γνωστά στοιχεία, την ισορροπία μεταξύ κερκυραϊκών και κορινθιακών δυνάμεων. Πιστεύετε ότι ήταν εκ μέρους των Κερκυραίων δικαιολογημένη η αναζήτηση προστασίας από μια ισχυρή συμμαχία εκείνη τη στιγμή⁵²;
8. *ἔς ἀντιλογίαν ἦλθον*: Τι είναι οι *ἀντιλογίες* και πόσο πιστά τις αποδίδει εδώ ο συγγραφέας⁵³;
9. Ποια συμφέροντά της είδε η Κόρινθος να κινδυνεύουν από τη στροφή των Κερκυραίων προς την Αθήνα και τι ήταν αυτό που ήθελε με κάθε τρόπο να αποφύγει;
10. *οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε*: Να εξηγήσετε για ποιο λόγο χρησιμοποιεί ο ιστορικός τη διατύπωση *τοιάδε*, αφού λάβετε υπόψη σας όσα λέει ο ίδιος στο κεφάλαιο 1, 22⁵⁴: *και όσον αφορά τους λόγους που εκφώνησαν εκπρόσωποι της μιας ή της άλλης παράταξης...*, ήταν δύσκολο για μένα να συγκρατήσω στη μνήμη μου την ακριβή διατύπωση εκείνων που ο ίδιος άκουσα (Θουκυδίδη Ιστορία, Ο.Ε.Β.Δ., 1998, σ. 39).
11. Να γράψετε τα θεματικά κέντρα στο κεφάλαιο 31.

⁵¹ Βλέπε και κεφ. 28, 3.

⁵² Βλέπε Παράρτημα, υποστηρικτικό υλικό, 2.

⁵³ Βλέπε σχόλια βιβλίου, σ. 266 και από την εισαγωγή: *Το έργο του (Θουκυδίδη), ενδιαφέροντα και ιδέες*, τα σχετικά για τις δημηγορίες, σσ. 24-25.

⁵⁴ Βλέπε A. W. Gomme, 1971, σ. 166: *οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε*: η συνηθισμένη διατύπωση όταν ο ομιλητής δεν ήταν σημαντική προσωπικότητα. Αν πράγματι απευθύνθηκαν προς τη συγκέντρωση περισσότεροι από ένας πρόεδροι, δεν το γνωρίζουμε, επειδή δεν ξέρουμε πώς οργανώνονταν αυτές οι συναντήσεις στις οποίες εκαλούντο να μιλήσουν ξένοι απεσταλμένοι. Δινόταν, σε περιπτώσεις όπως αυτή, σε κάθε πλευρά προκαθορισμένος χρόνος ομιλίας, όπως και στα δικαστήρια και καλούσαν τους απεσταλμένους να αποσυρθούν, όταν άρχιζε η διαλογική αντιπαράθεση ανάμεσα στους πολίτες, όπως και στη Σπάρτη; ... Το νόημα της πρότασης είναι «Αυτά ήταν τα επιχειρήματα που χρησιμοποίησαν οι απεσταλμένοι της Κέρκυρας». Αν εκφωνήθηκαν παραπάνω λόγοι από αυτούς, τότε αποδόθηκαν συνδυασμένα σε ένα λογικό ενιαίο σύνολο. Αυτή είναι μια από τις διαλογικές αντιπαραθέσεις που πιθανόν παρακολούθησε ο ίδιος ο Θουκυδίδης. Όμως μπορεί να μην είχε αρχίσει ακόμη να κρατά σημειώσεις για την ιστορία του... Απόδοση στα ελληνικά: Γ. Γιαννικόπουλος.

12. Να σημειώσετε φράσεις και προτάσεις που αποδίδουν τις αιτίες ή τη σκοπιμότητα των αποφάσεων ή των ενεργειών των δυο αντιπάλων.

B. Σύντομης απάντησης

1. Ποια συναισθήματα προκάλεσε στους Κορίνθιους η ήττα τους στη ναυμαχία της Λευκίμμης;
2. Ποιες προετοιμασίες έκαναν οι Κορίνθιοι για να ανατρέψουν τις αρνητικές γι' αυτούς συνέπειες από την ήττα στη Λευκίμμη;
3. Με ποιο τρόπο εξασφάλισαν κωπηλάτες για τα πλοία τους οι Κορίνθιοι;
4. Να σημειώσετε τις λέξεις ή τις φράσεις του κειμένου που δηλώνουν τη συναισθηματική φόρτιση των Κορινθίων και φανερώνουν τις προθέσεις τους απέναντι στην Κέρκυρα.
5. Με ποια συναισθήματα πληροφορήθηκαν οι Κερκυραίοι τις προετοιμασίες των Κορινθίων;
6. Να σημειώσετε την απόφαση που πήραν οι Κερκυραίοι μετά τη διαπίστωση της νέας απειλής από την Κόρινθο.
7. Με ποια ενέργειά τους αντέδρασαν οι Κορίνθιοι στη διπλωματική αποστολή των Κερκυραίων στην Αθήνα;
8. Ποια σκοπιμότητα είχε, σύμφωνα με τα στοιχεία του Θουκυδίδη, η απόφαση των Κερκυραίων να ζητήσουν την ένταξή τους στην Αθηναϊκή συμμαχία;
9. Σε ποιο θεσμικό όργανο της Αθήνας παρουσιάστηκαν οι δυο αντίπαλοι για να υποστηρίξουν το αίτημά τους;

**Παραδείγματα ερωτήσεων κλειστού τύπου
ή συνδυασμός ανοικτού και κλειστού τύπου**

1. Α. Να διαγράψετε την πρόταση που είναι λάθος σύμφωνα με όσα αναφέρει στο κεφ. 31 ο Θουκυδίδης.
 - α. Οι ναυτικές προετοιμασίες των Κορινθίων ήταν απάντηση στην απόφαση των Κερκυραίων για αποστολή πρέσβων στην Αθήνα.
 - β. Η κερκυραϊκή αποστολή στην Αθήνα αποτελούσε απάντηση στις πολεμικές προετοιμασίες των Κορινθίων.
 - γ. Οι Κερκυραίοι έσπευσαν στην Αθήνα μετά από την αποστολή των Κορινθίων προς τους Αθηναίους.

δ. Οι Κορίνθιοι έσπευσαν στην Αθήνα, αφού έμαθαν για την κερκυραϊκή αποστολή προς τους Αθηναίους.

Β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας παραπέμποντας σε χωρία του κειμένου.

2. Αριθμώντας τα τετράγωνα να κατατάξετε τις προτάσεις σε σειρά που να αποδίδει πιστά το περιεχόμενο του κεφαλαίου 31.

- Οί δε Κορίνθιοι ήλθον και αυτοί ές τας Αθήνας πρεσβευσόμενοι.
- Ήγειρον έρέτας οί Κορίνθιοι έξ όλης τής Έλλάδος μισθῶ πείθοντες.
- Ήλθον δε οί Κερκυραίοι ώς τούς Αθηναίους και έπειρῶντο ώφελίαν τινά άπ' αυτών εύρίσκεσθαι.
- Μετά την ναυμαχίαν οί Κορίνθιοι όργη έφερον τον προς Κερκυραίους πόλεμον.
- Καταστάσης δε εκκλησίας ήλθον (Κερκυραίοι τε και Κορίνθιοι) ές άντιλογίαν.
- Οί δε Κερκυραίοι την παρασκευήν πυνθανόμενοι έφοβούντο.
- Έφοβούντο γάρ, μη τὸ ναυτικόν τών Αθηναίων έμπόδιον γένηται θέσθαι τον πόλεμον ή βούλονται.
- Οί Κορίνθιοι έναυπηγούντο και παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεών στόλον.

3. Να συνδέσετε τα ονόματα των Κορινθίων και των Κερκυραίων με όποιες από τις προτάσεις τους αντιστοιχούν, σύμφωνα με τις πληροφορίες του κειμένου.

	έπειρῶντο ώφελίαν τινά άπ' Αθηναίων εύρίσκεσθαι.
Κορίνθιοι ▶	ήσαν ουδενός Έλλήνων ένσπονδοι.
ουκ έσεγράψαντο έαυτοὺς ές τας Λακεδαιμονίων σπονδάς.
όργη έφερον τον πόλεμον.
Κερκυραίοι ▶	παρεσκευάζοντο νεών στόλον.
έβούλοντο Αθηναίους συμμάχους αυτοίς γενέσθαι.
έρέτας ήγειρον εκ τής Πελοποννήσου.

2. Γραμματικές ασκήσεις

1. Να συνδέσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα γραμματικά χαρακτηριστικά που τους αντιστοιχούν στη Β στήλη. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

A	B
φέροντες ▶	μετοχή μέλλοντα
έναυπηγοῦντο ▶	δεικτική αντωνυμία
ἐρέτας ▶	αόρ. επιμεριστική αντωνυμία
ἔνσπονδοι ▶	απαρέμφατο αορίστου β΄
ἑαυτοὺς ▶	μετοχή ενεστώτα
τοιάδε ▶	προσωπική αντωνυμία
γενέσθαι ▶	παρατατικός μέσης φωνής
πρεσβευσόμενοι ▶	επίθετο β΄ κλίσης
σφίσι ▶	αυτοπαθητική αντωνυμία
	ουσιαστικό α΄ κλίσης

2. ἔλεξαν, φέροντες: Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων σε ενεργητική και μέση φωνή.
3. Να συμπληρωθούν τα κενά του πίνακα με τον ενικό ή πληθυντικό αριθμό των ρημάτων που δίνονται.

Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
λέγης		ἔρχηται	
	λέξαμεν		ἐρχόμενοι
	φέροντες	φερέτωσαν	
παρασκευαζομένου			παρασκευάζοισθε

4. Να γράψετε τα άλλα γένη των μετοχών στον ίδιο αριθμό και πτώση.

αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
φέροντες		
ἔλθοῦσιν		
		προσγενόμενον
πυνθανόμενοι		
	πρεσβευσομέναις	

5. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης που δίνεται στην παρένθεση.

Ἡμεῖς γὰρ οἱ Κερκυραῖοι _____ (εἰμί: παρατατικός) _____
 (οὐδείς: γενική) τῶν Ἑλλήνων ἔνσπονδοὶ οὐδὲ _____
 (ἔσγραφομαι: ἀόριστος, οριστ.) ἑμαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς τῶν Ἀθηναίων
 οὔτε ἐς τὰς τῶν Λακεδαιμονίων _____ (σπονδή). Ἐπεὶ οὖν
 _____ (πυνθάνομαι: οριστική ἀορίστ. β') τὴν παρασκευὴν
 τῶν Κορινθίων _____ (φοβοῦμαι: οριστική ἀορίστου) καὶ
 ἔδοξεν _____ (ἐγώ: δοτική πληθυντικ.) ξυμμάχους τοῖς Ἀθηναίοις
 _____ (γίγνομαι: ἀπαρέμφατο ἀορίστου β').

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. Να συνδέσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς με τη σημασία που τους αντιστοιχεί και να σημειώσετε ποιο ρήμα ή ρηματικό τύπο προσδιορίζουν. Μια από τις σημασίες δεν αντιστοιχεί σε κανέναν προσδιορισμό.

προσδιοριζόμενος ρήμα	επιρρηματικοί προσδιορισμοί	σημασίες
	μετὰ τὴν ναυμαχίαν ▶	μέσο
	τὰ κράτιστα ▶	προσθήκη
	ἔκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ▶	χρόνος
	μισθῶ ▶	τόπος
	ἐς τὰς Ἀθήνας ▶	αἰτία
	πρὸς τῶ Κερκυραίων ναυτικῶ ▶	τρόπος

2. Να γράψετε στα κενά τις λέξεις που είναι υποκείμενα ή αντικείμενα των ρημάτων ή των ρηματικών τύπων.

υποκείμενο

ρήμα - ρημ. τύπος

αντικείμενο

- α. _____ παρεσκευάζοντο _____
 β. _____ ἔσεγράψαντο _____
 γ. _____ πυνθανόμενοι _____

δ. _____ ἔλεξαν _____

ε. _____ πυθόμενοι _____

3. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο τη συντακτική θέση της λέξης στο κείμενο. Να γράψετε σε κάθε περίπτωση από ποια λέξη εξαρτάται ή ποια λέξη προσδιορίζει.

α. ἔνσπονδοι αντικείμενο
 υποκείμενο στο
 επιθετ. προσδιορ. _____
 επεξήγηση
 κατηγορούμενο

β. ξυμμάχους υποκείμενο
 αντικείμενο στο
 κατηγορούμενο _____
 αιτιατική της αναφοράς
 επιθετ. προσδιορ.

γ. Ἑλλήνων γενική υποκειμενική
 γενική αντικειμενική στο
 γενική της αιτίας _____
 αντικείμενο
 γενική κτητική

δ. αὐτῶν αντικείμενο
(Πυνθανόμενοι γενική κτητική στο
δὲ οἱ Κερκυραῖοι γενική αντικειμενική _____
τὴν παρασκευὴν γενική υποκειμενική
αὐτῶν) γενική της αιτίας

4. Καταστάσης δὲ ἐκκλησίας ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον: Να αναγνωρίσετε το συντακτικό είδος της μετοχής, να γράψετε ποιο είναι το υποκείμενό της και να προσδιορίσετε το είδος της σύνταξης.

4. Λεξιλογικές - σημασιολογικές ασκήσεις

1. i. *φέροντες*: Να γράψετε οκτώ σύνθετα ρήματα της νέας ελληνικής που παράγονται από το ρήμα *φέρω* και προθέσεις.
ii. Για κάθε ρήμα που γράψατε να σχηματίσετε ένα παράγωγο ουσιαστικό ή επίθετο της νέας ελληνικής.

2. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων που ακολουθούν με ουσιαστικά ή επίθετα που παράγονται από το ρήμα *φέρω* σύνθετο με προθέσεις⁵⁵.
 - α. Τη μεγάλη Παρασκευή γίνεται η _____ του Επιταφίου.
 - β. Στο νομοσχέδιο που κατατέθηκε χθες στη βουλή ρυθμίζονται μεταξύ άλλων και οι _____ των εργοδοτών στα ασφαλιστικά ταμεία.
 - γ. Όχι μόνο γνωρίζει άπταιστα τη ρωσική γλώσσα, αλλά τη μιλάει και με _____.
 - δ. Ο _____ έρωτας και οι περιπλοκές που δημιουργεί στις ανθρώπινες σχέσεις είναι προσφιλέθες θέμα για πολλές ταινίες του κινηματογράφου και αρκετά «σήριαλ» της τηλεόρασης.
 - ε. Την περίοδο των εκπτώσεων βρίσκει κανείς σημαντικές _____ στα εμπορικά καταστήματα.
 - στ. Στο πρώτο οικολογικό συνέδριο της περιοχής μας έγινε εκτεταμένη _____ στον κίνδυνο εξαφάνισης της μεσογειακής φώκιας.
 - ζ. Ο χειμώνας δε γίνεται ιδιαίτερα αισθητός στο νησί μας. Το κρύο είναι πάντα _____.

3. *στόλον, έκκλησίας*: Να σημειώσετε ποια σημασία έχουν οι λέξεις στο κείμενο και με ποια σημασία χρησιμοποιούνται σήμερα στη νέα ελληνική. Να αναφέρετε ένα παράδειγμα για κάθε λέξη.

4. «*Αυτός είναι πνεύμα αντιλογίας*»: Να εξηγήσετε τί σημαίνει στα νέα ελληνικά αυτή η πρόταση και να αναφέρετε, αν η σημασία της λέξης «αντιλογία» είναι η ίδια με αυτή που χρησιμοποιείται στο κείμενο, Βιβλ. 1, κεφ. 31, 4.

⁵⁵ Π.χ. περιφορά / εκφορά, εισφορές, προφορά, παράφορος, προσφορές, αναφορά, υποφερτό.

5. Εργασία για το σπίτι

1. Αφού λάβετε υπόψη σας τις αποφάσεις, τις ενέργειες και τα συναισθήματα των Κορινθίων προς τους Κερκυραίους (κεφ. 25 και κεφ.31), να συνοψίσετε τις αιτίες που τα προκάλεσαν και να βγάλετε τα συμπεράσματά σας σχετικά με τους επιχειρησιακούς τους στόχους⁵⁶.

⁵⁶ Βλέπε και σχόλια σχολικού βιβλίου, σ. 265.